

זוגיות ואהבה

הרב אורי שרקי

מהתפיסה הנוצרית בדורות האחרונים הביא למתירנות מינית, ולתסבוכת נוספת. ואולם תורת ישראל רואה בזוגיות קדושה, מימוש של צלם אלוהים שבאדם, עד כדי כך שהזהר אומר: "באתרא דלית תמן שימושא, לית תמן שכינתא". כלומר במקום שבו אין תשמיש, אין זוגיות, אין שם שכינה. זו תפיסה הפוכה לחלוטין מזו של התיאולוגיה הנוצרית.

הנוצרים הביאו ראייה לעמדתם מספר בראשית. בפרק ג נאמר:

"וַיִּגְרֹשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַכְּרָבִים וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמַּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים" (ג, כד). ומיד ממשיך הכתוב: **"וְהָאָדָם יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ" (שם ד, א).**

בעקבות החטא גורש האדם מגן עדן והופיעה הזוגיות, ומכאן הסיקה הנצרות שלא תיתכן זוגיות בלי חטא; שעצם הזוגיות היא חטא.

נשים לב לכתוב: "והאדם ידע את חוה אשתו". יש כאן היפוך תחבירי. לפי התחביר המקראי התקני היה אמור להיכתב 'ידע האדם את חוה אשתו'. שלא כמו בעברית המדוברת של ימינו, במקרא הפועל בא בדרך כלל לפני שם העצם. הנשוא מופיע לפני הנושא, כמו למשל במשפט: "בראשית ברא אלוהים". זו הצורה התקנית של התחביר בעברית העתיקה.

לרש"י יש שיטה עקבית שעל ידה הוא מפרש את ההיפוך התחבירי לאורך כל המקרא. בכל מקום שבלשון עבר הנושא קודם לנשוא, הכוונה היא לעבר מושלם¹ לפעולה שנשלמה לפני נקודת זמן מסוימת בעבר.¹ לפיכך כוונת הפסוק היא שהאדם

הזוגיות, על כל המשתמע ממנה, מעסיקה את האנושות מראשית ההיסטוריה ועד לימינו אנו. במהלך הדורות נכתבו אין ספור רומנים, מחזות, שירים, תיאוריות ומחקרים על מערכת היחסים בין הגבר לאישה. הרבה דיו נשפך, והרבה מחשבה הושקעה בניסיון להבין את אותה מערכת מורכבת, מופלאה ורבת הפנים. בעידן המודרני נכרכו סביב מושג הזוגיות לא מעט תפיסות מוטעות, דבר המצריך בירור יסודי ומעמיק יותר בנושא.

בין יצירות לאהבה

נפתח בנקודה שעל פי רוב אינה ברורה, והיא ההבדל העצום שבין שני מושגים מנוגדים לחלוטין, הנוטים להיות מזוהים זה עם זה: אהבה ויצרים. אמנם ניתן לכלול יצרים באהבה ולהפך, אבל קודם לכן יש לברר מהי נקודת המוצא, מה ההבדל המהותי ביניהם.

האהבה מניעה את האדם לפעול למען הזולת, ואילו היצרים דוחפים אותו להשתמש בזולת למען עצמו. האהבה היא פתיחות האדם אל מה שמחוצה לו; היא דורשת מהאדם אחריות ותובעת ממנו לפתוח את המרחב של חייו אל אישיות אחרת, בעוד היצירות גורמת לאדם בסופו של דבר לחיות בינו לבין עצמו. האדם פונה אל עצמו בלבד, מה שמסב לו תחושה של בדידות גמורה בעולם הזה. בדורנו יש קושי גדול לאהוב. האדם חושש מהעולם שמחוצה לו. החוץ מאיים עליו, וכתוצאה מכך גם תופעת "הרווקות" נמשכת בימינו זמן רב.

זוגיות - חטא או קדושה?

אם לא די בכך, המורשה הנוצרית-אירופאית, הרואה בזוגיות חטא, סיבכה אף יותר את הדברים. השחרור

1. כפי שכשפה האנגלית יש שימוש בשני זמנים כלפי שתי

הילד הקטן הוא חמוד מטבעו. קל לחבב אותו מסיבה פשוטה: יש לו רק יצר אחד: יצר הרע. כל עוד יש לילד רק יצר הרע, אי אפשר לתבוע ממנו דבר; הוא בא לקבל, וזה מה שמצופה ממנו. מה שאין כן לגבי האדם הבוגר: ברגע שעומדות בפניו שתי אפשרויות - לקבל או לתת - הוא יכול לבחור אם להיות רשע או צדיק.

חוה - 'אם כל חי'

האדם ביסודו הוא רצון. בעל הסולם, הרב יהודה לייב אשלג, מגדולי המקובלים של המאה ה-20, מונה ארבע עמדות אפשריות מבחינת רצונו של האדם, המייצגות גם שלבים שונים בחייו. לפי בעל הסולם, אפשר שהאדם יהיה רשע - מי שרוצה לקבל על מנת לקבל; צבוע - מי שרוצה לתת על מנת לקבל; משוגע - זה שרוצה לתת על מנת לתת; או צדיק - אדם שרוצה לקבל על מנת לתת.

לפי העמדה האחרונה, זו של הצדיק, יוצא שהרצון לקבל הופך להיות כל כולו נתינה, ובכך נפתרת הסתירה הפנימית בנפש האדם - ה'רע' שיש בעובדה שהוא נולד כדי לקבל, עובר תיקון.

נעמיק בדבר: האלוהים ביחס לאדם הוא מי שנותן, והאדם הוא כל כולו מקבל: האדם, מעצם היותו נברא, הפוך מהאלוהים. כאשר האדם מקבל על מנת לתת, הוא מצדיק את דין שמים שעשהו מקבל - עתה הוא מאושר. כך חשה חוה לאחר שילדה את קין: "וַתֵּאֱמָר: קָנִיתִי אִישׁ אֶת" (בראשית ד, א). זו הצהרה של שמחה - חוה הפכה להיות שותפה למעשה בראשית. עד ללידה היא חיה מכוח הקבלה, ואילו עתה היא חיה מכוח הנתינה. זו עדות לכך שנושא התולדות, הוספת החיים בעולם הזה, הוא אנטייתזה גמורה לנצרות.

'לבשר אחד'

נאמר בבראשית:

"עַל-כֵּן יִעֲזֹב אִישׁ אֶת-אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (פרק ב, כד)

כיצד הם נהיים לבשר אחד? אם על ידי זה שהאיש דבק באשתו, הרי זה עדיין לא בשר אחד. לכן אומר רש"י, שכוונת הכתוב לוולד, זה בשר

כבר ידע את אשתו עוד קודם לכן; עוד לפני הגירוש כבר היה זיווג, היריון ולידה, ורק לאחר מכן - "ויגרש את האדם". בכך רצה רש"י לדחות את הקריאה הנוצרית הרואה בזוגיות חטא.

יצר הטוב ויצר הרע

נרחיב את היריעה: יש באדם שני יצרים - יצר הטוב ויצר הרע. מתי הם נכנסים באדם? על כך יש בתלמוד (סנהדרין דף צא, ב) דיון בין רבי ואנטונינוס: יצר הרע, מאימתי שולט באדם? רבי אומר: "משעת יצירה", כלומר ברגע שעברו ארבעים יום מן ההפריה יצר הרע כבר נכנס בעובר. עונה לו אנטונינוס: "אם כך, מבעט באימו ויוצא! אלא משעת יציאה". בניגוד לרבי, אנטונינוס סובר כי ברגע שהתינוק יוצא אל אוויר העולם, רק אז נכנס בו יצר הרע.

אנו רואים שיש אופטימיות בדברי אנטונינוס. לדידו האדם מלכתחילה הוא טוב, בדומה לשיטתו של רוסו, והמפגש עם הקיום הוא שמביא את היצר הרע. ואכן, התלמוד מספר שרבי יהודה הנשיא קיבל את דעתו של אנטונינוס: "דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו, שנאמר: לפתח חטאת רובץ".

ומתי נכנס באדם יצר הטוב? אומר הזוהר: בגיל שלוש עשרה בבנים ושתים עשרה בנות. לפי זה, במשך שנות הילדות האדם נשלט ע"י יצר הרע, ורק עם הגיעו לבגרות נכנס בו יצר הטוב. מהו אותו יצר הטוב? - יצר המין.

נבאר את הדברים: בשנות הילדות האדם מטבעו הוא אגואיסט; הוא מקבל את החיים ונהנה מהם, מבלי להיות ער במיוחד לעולם החיצון. אבל מרגע הגיעו לבגרות, בהופכו לנער - הוא ער לעולם הסובב אותו, הוא יכול לתת חיים - וזהו יצר הטוב. מכאן ואילך מתחולל מאבק באדם כיצד להשתמש ביצר הטוב. הוא יכול להשתמש בו למען הטוב, כדי לתת חיים לזולתו. ובאותה מידה הוא יכול להשתמש בו למען עצמו - להמשיך את תקופת הילדות בסיוע היצר הטוב וע"י זה להפוך אותו ליצר הרע.

פעולות שהתרחשו בעבר בזמן שונה: Past Perfect (עבר מושלם) נקודת זמן ראשונה ו-Past Simple (עבר פשוט) נקודת זמן מאוחרת יותר.

וכינה אותו ה"פרומער-בחור מגריבא", אולי משום שלא קיצר את זקנו, ותלה "שויתי" עם שם השם על המנורה שלפני שלחנו בביהמ"ד (ר"נ קמינצקי, The Making of a Godol, מהד' ירושלים תשס"ב, עמ' 1087).

להדגשה מיוחדת יש להבהיר כי הרב זצ"ל לא נמנע מלהשיב נגד החוברת "אור לישרים" (גנזי הראיה, עמ' 78-82), בה הופיעו דברי הרח"ס נגד הציונות, ואמנם מפני כבודו מבלי להזכיר שמו...

דברי הרב שמואל ברוך ורנר זצ"ל, חתנו של הגרי"מ חרל"פ זצ"ל אשר זכר את הרב היטב מצעירותו בירושלים, מתאימים לסיכום וכך אמר:

"[הרב] ראה את עצמו כממשיך דרך הנצי"ב... [אך] הוא גם קיבל הרבה מר' חיים סולוביצ'יק מוולוז'ין!" (בראיון עם הרב י' רודיק עבור 'המרכז התיעודי' בשנת תש"נ).

משא ומתן בהלכה, שהיה קשור בשיעורי הגר"ח ז"ל בשיבה" (טל ראיה, עמ' סח). כך גם מסר לי הגה"ר יעקב אריאל שליט"א, שהרצי"ה סיפר על כך שהרח"ס היה מכין את שיעוריו עם התלמידים הצעירים הרב ברוך בער [ליבוביץ], הרב איסר זלמן מלצר, והרב קוק (יערב שיחי, עמ' 51).

החיבה וההערכה מקרוב של רח"ס כלפי הרב מתבטאות גם באגרותיו אליו, שעל אף היותו רבו, ומבוגר ממנו, מכנה אותו ר' חיים: **"הרב הגאון המפורסם"** וחותרם **"כברכת מוקירו..."** (אגרת מט' במרשוון תרס"ט, אגרות לראיה, ס' מה, תיק ב' במרכז התיעודי).

וכן מאגרת ששלח, יחד עם החפץ-חיים (שם, ס' לה), **"כבוד הרב הגאון המפורסם, סיני ועוקר הרים, צדיק בדרכיו..."**. מעניין כי אודות צדקותו של מרן הרב זצ"ל מצאנו שהרח"ס, חשש מעט (אפשר עקב שיטתו האנליטית ה"קרה") מהנהגות החסידות המופלגת בגיל צעיר,

המשך מאמר הרב אורי שרקי מעמ' 10

כיצד הגיעו אנשי סדום לרעיון הזה? לפי המסופר בפרשת לך לך, סדום הייתה עשירה עד מאוד ולא היה חסר בה דבר - **"כִּי כָּלָה מִשְׁקָהּ לִפְנֵי שַׁחַת ה' אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כִּגְן ד' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם"** (שם יג, י). מכאן נולד הרעיון שיכולה להיות חברה אידיאלית, שהעולם יכול להיות מושלם, ואכן כך היה בסדום - אבל לא מחוץ לגבולותיה. עובדה זו לא מנעה מאנשי סדום לנכס את הרעיון לצרכיהם ולהתנתק משאר העולם.

אותו רעיון נעלה, שעומד ביסוד הרעיון המשיחי, הפך למציאות של זוועה, לקלקול במקום לברכה. עם זאת, בסדום נולד הרעיון המשיחי, כפי שאמרו חז"ל (ב"ר פמ"א) על דוד המלך, מייסד השושלת המשיחית, ששורש מציאותו תחילתו בסדום. במהפכת סדום נאמר: **"וּכְמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֵּאֲצִיז הַמֶּלֶאכִים בְּלוּט"** (בראשית יט, טו). "שחר", כלומר איילת השחר, שזו הגאולה (ירושלמי ברכות א, א).

אחד. הילד עשוי משניהם, אהבתם נושאת פרי; "זהו לבשר אחד" על מנת להביא תולדות- זהו אקט של המשכת החיים על ידי האהבה.

מתוך כך מובן היחס השלילי של היהדות לכל אהבה שבאופן מהותי אינה יכולה להיות פורייה, כמו ההומוסקסואליות, שהיא ביטוי לאגואיזם, להעדפת הדומה על פני השונה. לא בכדי היא הופיעה בעיר סדום, במקום בו חל איסור על פי חוק לתת צדקה.

כיצד ייתכן שחברה מחוקקת בדיניה איסור לתת צדקה? וכי יש נזק בכך שפלוגי חפץ לתרום מכספו לזולת? אלא שחברה אגואיסטית אינה יכולה להכיר בערך של האהבה בכל היקפה, באופן המחייב לגמול חסד עם הזולת, וממילא גם לא באהבה שעשויה להוליד. אהבה כזו מבחינתם היא שלילית במהותה.

זוגיות

(חלק ב')

הרב אורי שרקי

לא טוב היות האדם לבדו

כל העולם כולו. כל זמן שהאדם לא הופיע, הקב"ה בחן את מה שברא וגם נתן ציון "טוב", כי הכול נעשה לפי רצונו. אבל מרגע שנברא האדם, מרגע שמופיעה הכרה אחרת זולתו, המציאות נשפטת גם לפי הכרת האדם, והפעם התשובה היא: "לא טוב". היות שאדם הוא נזר הבריאה, פסגת הכול, אם עולמו רע - העולם כולו רע.

ואולם מה רע ב"היות האדם לבדו"? הרי לא נאמר שהאדם בודד, נמצא בגפו - אלא שהוא "לבדו".¹ כבר בפרק א' (פסוק כז) נאמר, "זָכַר וְנָקְבָה יָבָרָא אֱתָם", ומכאן שהיו זכר ונקבה באדם, כלומר הוא לא היה בודד. לפי זה ה"לא טוב", הוא לא טוב מסוג אחר - זהו "לא טוב" קיומי. גם אם יש לאדם זוגיות בהמית, טבעית, אין זה אומר שהוא אינו לבדו.

המילה 'לבד', פירושה מחובר, לבד, כמו עץ לבד שעשוי מפיסות עץ דבוקות זו בזו, או לְבָד שעשוי מצמר מהודק. "לא טוב היות האדם לבדו" **משמע,**

לא טוב היות האדם דבוק אל עצמו!

לפי הציור של חז"ל (ציור שכמותו מצוי במיתוס האפלטוני) האדם היה לבד - הזכר והנקבה ניצבו גב אל גב ולא הסתכלו זה על זה. שלא כמו בעלי החיים, שאצלם שאלת הזהות כלל לא עולה, הזהות של האדם הייתה מאוחדת: לא היה אדם נוסף מחוץ לעצמו שעליו הוא היה יכול להסתכל - וזהו מצב פרדוקסלי, שהרי מבין כל הברואים רק האדם ניחן ביכולת מופלאה להכיר ולדעת כל דבר בעולם - לחקור את הטבע הסובב אותו, למפות את כוכבי הרקיע או לגלות מה טמון במעבה האדמה. אבל יש נברא אחד שאין ביכולתו להכיר - את עצמו, את נזר הבריאה. איזה ערך יש אפוא לחיים שחסר בהם העיקר?

אצל בעלי החיים הזכר והנקבה מזדווגים לצורך רבייה, ובעולם הצומח יש הפריה בין המין הנקבי לזכרי. מדוע בעולם הטבע המפגש בין שני המינים הוא פשוט, ואילו אצל האדם הדבר כה מסובך? מה ייחודו של האדם ביחס לשאר היצורים בבריאה?

התורה מוסרת לנו שאלוהים שופט את העולם שברא ורואה שהוא טוב. על כל שלב ושלב בבריאה נאמר: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב". וגם בסיום ששת ימי המעשה: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָיָה טוֹב מְאֹד" (בראשית א, לא). ואם כך, מדוע יש בעולמו של הקב"ה בני אדם פסימיים? ולא עוד, אלא שיש השקפות עולם פסימיסטיות, כמו למשל זו של שופנהאואר, שהרב קוק זצ"ל מרבה להתמודד עמה בספרו 'אורות הקודש'. והרי לא תיתכן השקפת עולם פסימית, אם אין באמת יסוד בתוך הבריאה עצמה שממנו נובעת המחשבה שהעולם הוא רע.

התשובה לכך נמצאת בפסוק: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים: לֹא טוֹב" (שם ב, יח). לפי טעמי המקרא מתחת למילה "טוב" יש 'תְּבִיר' (כמו נקודה-פסיק) שמורה על סיום המשפט. כאשר הקב"ה אומר "לא טוב" - זהו ביטוי קיצוני, והכוונה היא לכל העולם כולו. לו היה הכתוב נוקט במילה 'רע', לא היה משתמע מכך שכלל אין טוב בעולם, אלא שהטוב והרע משמשים בערבוביה - יש רע ויש גם טוב. אך הקב"ה אומר "לא טוב", ופירוש הדבר שאין שום טוב! "לא טוב" - זה הרע המוחלט.

אם אכן על פי פשט הכתוב, העולם כולו "לא טוב", מה גרם לקב"ה כביכול לשנות את דעתו? הרי בפרק א' הוא שפט את הבריאה ואמר שהכל טוב מאוד? התשובה לכך נמצאת בהמשך הפסוק: "הָיְתָה הָאָדָם לְבָדוּ". מכיוון שהאדם לבדו, חל שינוי בתפיסה של

1. במקרא, שלא כמו בעברית של ימינו, משמעות המילים אינה זהה.

השנייה היא שכל אחד מהם חציו בשר וחציו עצם, אבל אז אין לאחד מהם להוסיף לשני, כך שלא תיווצר זיקה ביניהם. אפשרות שלישית - הם נחתכים באלכסון, כשאחד מהם רובו עצם והשני רובו בשר. יוצא שכל אחד מהם מכיר בשני דבר מה שיש בו או בה שאינו בא לידי ביטוי. הדומיננטיות של העצם נותנת מקום לקצת בשר, ולהיפך. לכן כל אחד מהם זקוק לשני - כדי להשלים את החסר, את הבשר או את העצם. במילים אחרות, ע"י אשתו מגלה האיש את האישה שבו; וע"י בעלה מגלה האישה את האיש שבה. כך נוצרת אינטראקציה שגורמת גם להיכרות של האדם עם עצמו וגם להזדקקות שלו אל חציו השני.

מהי עצם ומהו בשר? העצם היא האיש והבשר הוא האישה - שהרי הקב"ה נטל מן האדם את הצלע שנהייתה לאישה, והותיר כפיצוי "בשר תחתנה". ואין מפצים אלא על ידי משהו ממינו של מה שניטל. העצמות משמשות לשלד ונותנות לגוף את צורתו. אבל אין בהן חיות, רגישות, חווייתיות, כמו שיש בבשר. אלא שללא עצמות אין לבשר אחיזה. יש יסוד של סטרקטורה שמיוחס לדעת הגברית ויש חווייתיות בבינה הנשית. אין זה אומר שאין נשיות בגבריות או גבריות בנשיות - אלא שיש צד דומיננטי יותר, וזה מסביר את השוני הרב בין הזהות הגברית לזהות הנשית.

אמרו חז"ל: "נשים, דעתן קלה". לפי זה יש לאיש יותר דעת. ולגבי הבינה נאמר: "בינה יתרה ניתנה באישה". הדעת היא היכולת של עמידה על דעה; והבינה זו האינטואיציה הנשית. במסכת אבות (פ"ג, מ"ז) נאמר: "אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת אין בינה". המסקנה המתבקשת: צריך להתחתן!

בענפי הספורט השונים מקיימים תחרויות נפרדות לגברים ולנשים בשל השוני במבנה הפיזי. גם בשחמט הנשים והגברים מתחרים בנפרד, על אף שלא נדרש כוח פיזי להזיז את כלי המשחק. ההסבר לכך הוא פשוט: אופי ההתמצאות במרחב אצל האישה שונה משל האיש. בניגוד אליו, התפיסה המרחבית שלה היא ציורית יותר. אם כן, יש ההבדל בין האיש לאישה לא רק באספקט הפיזי אלא גם בתפיסת המציאות.

במסכת קידושין אומרת המשנה שהאישה קונה את עצמה - את העצם שלה, בעוד שהאיש קונה את נפשו. דרכו של האיש לחזר אחר האישה, כאדם המחזר אחרי אבידתו, שנאמר "תורת ד' תמימה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ" (תהלים יט, ח). הוא איבד את הנפש - ועליו להשיבה אליו (עיין בסוגיה התלמודית שם ב, א).

המשך בשבוע הבא

מצבו של האדם רע מפני שהזכר ונקבה דבוקים זה בזה, והוא אינו יכול להכיר את עצמו, הוא לבדו. הכרח הוא לחתוך את האדם לשניים: "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ" (שם, יח). לאחר שהוא ייחתך לשני חלקים, הוא יהיה מסוגל להסתכל על עצמו, להכיר את עצמו.

עצם ובשר

אם כן, האדם נמצא במצב רע מבחינה קיומית; הוא חי בעולם אבסורדי מכיוון שאין הוא מכיר את עצמו, ועליו לצאת מן האבסורד. מתי זה קורה? האם בשעה שהוא או היא עומדים תחת החופה? לא בהכרח. לפעמים רק כעבור עשרים שנות נישואים בני הזוג מגלים שעליהם גם להתחתן ולא רק לחיות זה לצד זה. היציאה מהאבסורד הקיומי אינה מובנת מאליה, כפי שנראה בהמשך.

כתוב בפרק ב (פסוק כא): "וַיִּפַּל ד' אֱלֹהִים תְּרִדָּמָה עַל הָאָדָם וַיִּשָּׁן; וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה". אחד מהפירושים שרש"י מביא למילה 'צלע' הוא צד, כמו: "צִלְעֵ-הַמִּשְׁכָּן" (שמות כו, כו). האדם עשוי משתי צלעות, כלומר משני צדדים. "תחתנה", פירושו במקומה. אם כן, מיהו האדם? הזכר או הנקבה? תשובה: האדם הוא שניהם. הקב"ה חתך את האדם - את ה'אנדרוגינוס' הבראשיתי - לשניים.

"וַיִּכַּן ד' אֱלֹהִים אֶת הַצִּלְע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה; וַיִּבְרָאָהּ אֶל הָאָדָם" (שם, כב). אם חצי מהאדם נעשה אישה, לכאורה היה הקב"ה צריך להביא את המחצית שנשארה 'אל האיש', שהוא המחצית האחרת, ולא "אל האדם". ומכאן שהוא הביא אותה לשניהם. כלומר הקב"ה מבקש מן האדם - משניהם - שישפטו את המצב החדש, שיחוו את דעתם. בעוד ש"בזכר ונקבה ברא אותם" הקב"ה אינו שואל לדעתו של האדם, הפעם הוא מתייחס אליו כאל בעל שכל שצריך להבחין בדבר. זהו מצב מבהיל מאוד. אדם הולך לישון אחד והוא קם שניים!

האדם מחווה את דעתו על המצב החדש: "וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֻּעַם: עָצָם מֵעַצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי; לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת" (שם, כג). האדם הראשון, קודם החיתוך, היה עשוי חציו בשר וחציו עצם. אחרי החיתוך הוא מכריז: חצי ממני הפך ל"בשר מבשרי" וחצי ממני הפך ל"עצם מעצמי". למי מהם הוא קורא "עצם" ולמי "בשר"?

ישנן שלוש אפשרויות. הראשונה - שאחד מהם כולו בשר והשני כולו עצם. אבל במצב כזה הם כה זרים זה לזה, שאין כל סיכוי שיבינו זה את זה. האפשרות

זוגיות (חלק ג')

הרב אורי שרקי

שלוש מערכות זוגיות

בין בני זוג מתעוררות בעיות - יש חוסר הבנה, מחלוקות, מורת רוח וכו'. כדי לפתור את הבעיות יש לברר על אילו משלוש האפשרויות בנויה מערכת היחסים ביניהם. למשל, אם הוא 'זכר' והיא כבר 'אישה' או 'חווה', זה אומר שכל אחד מהם מבין את מהות ההתקשרות ביניהם באופן שונה. ייתכן גם אחרת: היא 'אישה' - אבל הוא כבר 'אדם', וגם על הפער הזה יש צורך לגשר. בחשבון פשוט, יש תשע מערכות יחסים אפשריות בין בני זוג; ורק אם מזהים לאיזו מערכת כל אחד מבני הזוג שייך, אפשר לברר מה הציפיות שלהם מהקשר ולבוא לעזרתם.

אולם, יש מערכת יחסים נוספת שהתורה אינה מציינת אלא ברמז, משום שבני זוג שנמצאים במערכת כזו חייבים לפרק את הקשר ביניהם. אומר הכתוב: "ויאמר האדם: **זאת הפעם** עצם מעצמי ובשר מבשרי." חז"ל מסבירים שהייתה פעם קודמת, שחווה לא הייתה בת זוגו הראשונה. בפעם הראשונה הקב"ה לא הפיל תרדמה על האדם וניסיון ההפרדה לא עלה יפה - "ראה אותה נפרדת ממנו, מלאה דם וריריות, והפליגה ממנו". כך אומר המדרש (בראשית רבה, פרשה יח). האדם ראה את הניתוח, נגעל וגירש אותה. מה עלה בגורלה של אותה אישה ראשונה המכונה במדרשים בשם "לילית"? מצאנו לכך שתי תשובות: הראשונה, שהיא מתה, כי לא היה לה בעל. דעה שנייה, שהיא הפכה לאמם של השדים, וזה בעצם אותו הדבר: לילית הייתה בת זוגו של האדם הראשון, אבל הקשר ביניהם היה קשר דמוני - קשר של אובססיה מינית; שעבוד מכאני לזוגיות, שהפך את החיבור ביניהם להיעדר אהבה

עד כה ראינו שני סוגים של מערכת יחסים זוגית: מערכת טבעית - זכר ונקבה; ומערכת שכלית - איש ואישה. התורה מספרת לנו על מהפך שכלי שחל בנפש האדם. הוא מכיר שיש עוד **משהו**, עוד אובייקט, מחוצה לו: "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי". ואולם מייד לאחר מכן - האדם חוטא. הסיפור ידוע: הנחש מדבר עם האישה ומפתה אותה לאכול מעץ הדעת: "וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל; וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכַל" (בראשית ג, ה). מה חסר במערכת הזוגית השנייה? - הדיבור. זו מערכת יחסים ללא דיאלוג, ובעקבות כך בא החטא. היכן היה האיש כשהנחש דיבר עם האישה? חז"ל אומרים שהוא ישן. לו הם היו מדברים זה עם זה, סביר להניח שהיו מצליחים לסלק את הנחש מדרכם.

כיצד ייתכן שבין בני הזוג הראשון בהיסטוריה אין דיבור? משום שהאדם לא ידע שיש **מישהו** מחוצה לו. האדם קורא לאשתו "אישה" - "לזאת יקרא אישה" - כלומר אין לה שם, היא אובייקט. היא משהו ולא מישהו. אחרי החטא נזכר האדם לתת לה שם - "וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ: חַוָּה כִּי הוּא הָיְתָה אִם כָּל חַי" (שם ג, כ). עתה יש כבר מערכת יחסים שלישית, מערכת נשמית: אדם וחווה.

המערכת הטבעית או הבהמית, **זכר ונקבה**, היא סתמית. המערכת השכלית, **איש ואישה**, מכירה במשהו; והמערכת הנשמית, **אדם וחווה**, מכירה במישהו. יש יחס בין סובייקט לסובייקט.

הכוח המיני

אחד היסודות של הזוגיות שיש לברר את מהותו הוא הקשר המיני. נדון בהתייחסותו של הרב קוק לנושא ב'אורות הקודש' (ח"ג, עמ' ש):

הטעם העתיק של המילה, המעטת תאות המין,

הדברים מכוונים לדעת הרמב"ם ב'מורה נבוכים', שציוותה התורה למול כדי שהאדם לא ישקע יותר מדי בתאוה, שאם לא כן, לא יוכל להשתחרר ממנה. מכאן שעם ישראל נועד להשתמש בתאוות בקדושה ולא לפסול אותן, אלא שאם לא יקיים את ברית מילה, יקשה עליו מאוד למלא יעוד זה.

הוא חובק כללים רחבים של המדע. קשר הברית, 'להיות לך לאלהים ולרועך אחריך', של דעת אחדות ה', הקשור במילה, משולב הוא עמה קשר עצמי. מבשרו יחזה אדם אלוה.

הברית של הקב"ה עם האדם היא דרך איבר הרבייה, דרך הכלי של האהבה. אבל יש סכנה שהוא ישקיע את האדם אל מקום נמוך מדי. העורלה, שנפרדים ממנה, מייצגת את אותה לילית שהאדם הראשון היה מחויב להיפרד ממנה, כפי שביארנו לעיל. היוונים ראו בברית המילה פשע, השחתה של הגוף. וכאשר אדריאנוס, שהיה קנאי לתרבות ההלניסטית, גזר על המילה, היה זה בגדר החוק הרומי האוסר את הסירוס.

אם יש באדם כח לאחד את כל כחות נפשו וכל נטיותיו למטרה שכלית ומוסרית אחת, כבר רואה הוא את האחדות בעולמו הפנימי, והאחדות של העולם הכללי מתבררת אצלו יותר ויותר. וכשהוא מוצא שכחותיו פרודים הם, כשאנו יכול לצייר שלטון כללי על נטיותיו ותאותיו, אז מחליט הוא, שהעולם הגדול כמוהו מפורד הוא גם הוא, ושאינן אחדות במציאות.

פאולוס אמר זאת במפורש, שהעולם הוא רע, בגלל התאוה הזאת. הוא קרא לה 'הקוץ בבשר'. היו מראשוני הנוצרים שאף סרסו את עצמם, מתוך שסברו כי העולם מחולק לשני חלקים: חלק ממנו שייך לאלוהים וחלק לשטן.

התאוה המינית כוללת בעצמותה, ובסעיפי התאוה החמריות הדמיוניות והרוחניות הכלולים בה, את החלק היסודי מכל הנטיות כולן.

פרויד היה מסכים לכל מילה שאומר כאן הרב

מוחלט. קשר כזה צריך למות, אי אפשר להישאר בתוכו.

הגירוש

בעקבות החטא, מערכת היחסים בין האיש לאישה השתנתה. כתוב: "והוא ימשל בך" (בראשית ג, טז). מבאר רש"י שהיא מתביישת לתבוע להיזקק לו. יש גם קללות: לאישה נאמר: "הרבה ארבה עֲצֹבוֹךָ וְהָרַךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים" (שם, טז), ולאיש - "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם" (שם, יט) ובעקבות כך: "וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֶדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם" (שם, כג).

מכאן אנו למדים כי האיש הוא שגורש ולא האישה - דבר שמגדיל אף יותר את הפער ביניהם. היא שייכת לגן עדן והוא - לעולם הזה. אם כך, כיצד יש נשים בעולם הזה? התשובה היא שהאישה כאן כי הגבר כאן. אבל מצד הזהות העצמית שלה היא אינה שייכת לעולם הזה, והתוצאה עגומה למדי: נשים אינן מרגישות בבית בעולם הזה. יש איזה תסכול נשי קיומי שקשה לספק אותו, עמוק יותר מהתסכול הגברי, ותעיד על כך הספרות הענפה שנכתבה על בדידותה של האישה. אמנם הנישואים פותרים את בעיית הבדידות, אבל זה נכון יותר לגבי האיש ופחות לגבי האישה.

לפי זה, כאשר האיש והאישה מתחתנים, נוצר חיבור בין גן העדן לעולם הזה. ישנו ספר ידוע שעוסק בהבדל בין המינים בשם 'גברים ממאדים', נשים מנוגה', ועל אותו משקל ניתן גם לומר: 'גברים מהעולם הזה - נשים מגן עדן'. אנו למדים אפוא שיש שונות בסיסית בין הגבר לאישה.

נציין בהקשר זה, שבמהלך ההיסטוריה, בכל עת שמסתיים עידן תרבותי, ישנה התעוררות של הזהות הנשית להנהיג את העולם. בדור המבול נאמר: "וַיְהִי כִּי הָחַל הָאָדָם לָרֶב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; וּבָנוֹת יִלְדוּ לָהֶם" (שם ו, א). וכי לפני כן לא נולדו בנות? אלא שפתאום שמו לב לנוכחותן. כמו כן נאמר: "בזכות נשים צדקניות יצאו אבותינו ממצרים" (ילקוט שמעוני, תהלים פרק ס"ח, סימן תשצ"ה), משום שהנשים, בשונה מן הגברים, שייכות יותר אל העולם האידיאלי העתידי.

1. ספרו של הסופר האמריקאי ג'ון גריי שהפך לרב מכר עולמי.

את לילית ולכן העדיף קשר מסוג אחר. אבל מאוחר יותר זה תוקן: לפי האריז"ל, יעקב הוא גלגול של האדם הראשון, רחל היא גלגול של חוה, ולאה היא גלגול של לילית - מתוקנת.

יעקב אבינו אהב את רחל ורצה לבנות עמה את בית ישראל. אבל ליעקב נכחו אתגרים חשובים יותר מאשר הרומנטיקה האישית. המשימה שלו הייתה לתקן את העולם, ולשם כך הוא נזקק ללאה, על אף שהוא לא היה מעוניין בה ורצה שתינתן בחלקו של אחיו. נאמר על לאה שענייה רכות, שהייתה בוכה מחשש שתינתן בחלקו של עשו - שהיה גדול יותר מיעקב, והיה מסוגל לקחת אחריות על העולם. נישואיו של יעקב ללאה נועדו להכניסו לכהונה ומלכות - לוי ויהודה, שאלמלא כן הדבר לא היה עולה בידו.

לאה אמנם מקושרת בשורשה ללילית, המייצגת את השתלטות הטבע על האדם, אך לאה עצמה מייצגת את צד הקדושה שבטבע. היא מציבה בפני יעקב אתגר גדול מאוד, שאם יעמוד בו יוכל לגדול עוד יותר - להעלות את הטבע במקום להיות משועבד לו. אומר התלמוד (סנהדרין נט, ב): "שמש גדול אבד לו לאדם הראשון" - והכוונה לנחש; שאלמלא חטא האדם, היה הנחש משגר אגרות מסוף העולם עד סופו. האדם היה מתגדל על ידי הקדושה שבטבע - ע"י הנחש.

קוק. הוא טען שהתת-מודע של האדם בנוי על היסוד המיני, טענה שהייתה זוכה להסכמה גם מצד הקבלה ובכלל זה הרב קוק. כל ההבדל בין הפרשנות של פרויד לזו של הקבלה, כלול בשאלה אם עולם הסמלים התת-מודע הוא מהלך שכיוונו מלמעלה למטה או מלמטה למעלה; אם הרוח היא ביטוי של הטבע או שהטבע הוא ביטוי מעשי של הרוח.

אם היא עומדת באדם במצב כזה, שהרוח האצילי שבו יוכל לעלות גם עליה להקיפה, לאחדה עם כל המון הכחות הגשמיים והרוחניים שבאדם למטרה אחת מוסרית עליונה, אז האחדות מתגלה בעצמותו, וגילוי האחדות האלהית מתחזה בו בבשרו. השיקוע של רוח האדם בתוך תאוות המין עד לכדי צלילה גמורה, עד לכדי אוטם האידיאליות והמוסריות בחוגה, גרמה את תכונת הערלה. והמעמד הפתלוגי הזה הוא נושא עליו בגויה את האימוץ של נטיה זו בצורתה היוצאת מחוג האידיאליות והמסירה המוסרית המגמתית.

העורלה היא התולדה של החטא, לא עצם התאוה. כאשר האדם משועבד לתאוותיו - זו לילית שמקננת בקרבו. רבי אליעזר מכנה את הקשר המיני 'כמי שכפאו שד', כאילו שהשד השתלט עליו. אומרים על כך המקובלים: 'שד' זה 'שדי' בלי יו"ד.

האדם הראשון ראה שהוא אינו מסוגל להעלות

לפרטים והזמנות:
02-623-2560

בית
הרב
קוק
וזאת לראייתו

דאור

האון סיורים עם 'בית הרב'

הממחישים בזווית שונות את אישיותו ותקופתו של הרב קוק זצ"ל, ומביאים מניחוח אותה התקופה.

מבחר סיורים בירושלים וביפו

'מסע המושבות' בצפון

'בין השבילין' - סיור במושבות יהודה

ועוד ועוד...

זוגיות

(חלק ד')

הרב אורי שרקי

דבר פסול מעיקרו אצל המקובלים, רק שעקב חולשתו של האדם, במהלך ההיסטוריה היה עליו לבחור להתנתק מן הטבע, עד שיוכל להעלותו בחזרה. הטבע נקרא בתורה 'נחש', והאדם צריך לדרוך על הנחש עד שיבוא משיח (בגימטריה נח"ש), ואז יוכל להעלותו.

מובן הדבר, שההשקפה הפסימית בעולם, שהיא נאותה לירידה מוסרית, היא נותנת כח דוחף להנתקתה של תאוצה המין מן האידיאליות, שכיון שהמציאות בכללה היא רעה רבה, איך יהיה אידיאל להרבות יצורים אומללים? ולפי זה לכל הנטיה כולה אין שורש באידיאל, רק התפרצות התאווה היא שעושה את דרכה.

כך סבר שופנהאואר. גם הגנוסטיקאים בעת העתיקה אחזו בדעה שהעולם נברא על ידי אל רע שרוצה להזיק לנבראים - וכדי שיהיה למי להזיק, נתן להם את הכוח של התאווה המינית על מנת שיתרבו ויולידו צאצאים, וע"י כך אפשר יהיה להמשיך לאמלל את האנושות. לכאורה הפתרון היה יכול להיות לא להוליד ילדים, אלא שהאל חזק מן האדם. האדם בחולשתו, תמיד ייכנע לתאוותיו ויביא ילדים לעולם. זוהי השקפת עולם פסימית לחלוטין.

לא כן היא השקפת הטוב העולמי, ההשקפה האופטימית, של 'זירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד'. היא נותנת מקום לאידיאליות להתפשט גם על הנטיה המינית. [ולכן ברית המילה היא דווקא נטייה הזאת]. ואם ירד טבע הבשר ויצר לב האדם עד כדי התפתחותה של הערלה, הנה יסול לו האדם את דרכו האצילית בתיקון ברית קודש, על ידי המילה, ואז ימצא את כל כחותיו נטויים למטרה כללית אידיאלית

במאמר הקודם העלנו את סוגיית הכח המיני שבאדם ואיך בידי האדם הראשון היה להעלות אותו, נסיים נקודה זו ונחתום את מאמר זה בסוגיית האמון המשפחתי.

ליהודי קל יותר לראות את הקדושה שמעל הטבע. אלא שזהו אתגר קטן יחסית. האדם מתכנס בין כותלי בית המדרש או לתוך חיי הקדושה שבבית הכנסת. הוא אינו מנסה להעלות את הטבע בפראותו, להיות מעורב בחיים הפוליטיים וביישובו של עולם. אף רחל מציבה אתגר קטן יחסית - היא עקרת הבית. מתוך המקום הזה היא בונה עם יעקב קדושה שמעל הטבע; מה שאין כן לאה - שאם יעקב יתמודד עם הקדושה שהיא מייצגת, יחד יוכלו לבנות מלכות וכהונה, כלומר כלים שבעזרתם ניתן לתקן את העולם כולו.¹

על פי המקובלים, גם שמשון היה גלגול של האדם הראשון, ודלילה - גלגול של לילית. שמשון ראה בקשר הנפתל ביניהם אתגר לתקון העולם, אבל הוא לא עמד בו. חשוב לציין כי אין מענייננו לדבר על גלגולים כדי לבאר את מאורעות האדם, אלא הכוונה היא להראות שמעורבותו של הטבע בעולמו של האדם אינו

1. יש המקשרים את רחל ויוסף לטבע, למשיח בן יוסף הפועל בדרכי הטבע. אבל התנאי לכך שיוסף יוכל להתמודד עם הטבע, הוא שיהיה צדיק באופן מוחלט, שלא ייפול בידי אשת פוטיפר. אם הוא ייפול, לא תהיה לו דרך חזרה. יוסף חייב להיות בעולם של צמצום עצמי; מה שאין כן יהודה, שאינו בגדר צדיק כי אם בעל תשובה. הוא יודע אחרי הנפילה - לעלות; אחר הייאוש - לייבם; לתקן את הקצוות הרחוקים ולגבור אפילו על המוות. התנאי לכך שיוסף יצליח הוא שיוסף ישאר חי - "כי עוד יוסף חי". ואילו יהודה, אפילו דרך המוות יכול להתעלות.

מתוקן קודם כול בביתו, ואז יהיה ביכולתו לתקן את כל העולם כולו.

רבי מנחם מנדל מקוצק, מגדולי החסידות, סיפר שבצעירותו רצה לתקן את העולם כולו. וכיוון שלא עלה בידו, ניסה לתקן את בני מדינתו, אך לשווא. ואז, מתוך ייאוש, ניסה לתקן את בני עירו ואח"כ את בני משפחתו - אך גם זה לא צלח. לבסוף הרים ידיים והחליט לתקן את עצמו. ומשתיקן את עצמו, גילה שהוא יכול לתקן גם את משפחתו, את בני עירו, את מדינתו ואת העולם כולו.

האמון המשפחתי

נסיים בדברי הרב קוק על הנאמנות בין איש ואשתו (אורות, ישראל ותחייתו, כו).

האמון המשפחתי הוא תולדה והמשכה קווית מאותה האמונה הגדולה השרויה בעומק האהבה, הפועלת ברוח חיים בשכל עליון ומפואר, בסדר והתאמה בכללות המון היצורים והעולמים כולם.

יש אהבה בכללות הקוסמוס ויש אמון, ומשום שיש אהבה ואמון בין כל חלקי הקוסמוס, גם האיש והאישה אוהבים זה את זה ומאמינים זה בזה. הדברים מזכירים במקצת את משנתו של אחד

קדושה, ומבשרו יחזה אלוה, ויקדש את קדוש ישראל, ד' אחד.

בדבריו אלה מתייחס הרב קוק לתכנים קלאסיים של היהדות.

קדושת ברית הזוגיות

ומכאן למשמעות המורחבת של קדושת הברית: הזוגיות. מה מהות הקשר בין בני זוג? האם זהו קשר פונקציונאלי, קשר ביולוגי או אינטרסנטי, או שיש בו גם יסוד של קדושה?

בפרשת תרומה נאמר שצריך לבנות ארון ללוחות הברית: "וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים" (שמות כה, י). על גבי הארון יש ביטוי של אהבה - הכרובים: ילד וילדה מחבקים זה את זה באהבה. הארון, התשתית שעליה ניצבים הכרובים, הוא ביטוי ליסודות האהבה. בהמשך נאמר: "וְצִפִּיתְךָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצָּפֵנוּ" (שם, יא). כל שאר הכלים העשויים מעצים מצופים בזהב רק מבחוץ - אך ארון הברית מצופה גם מבחוץ כדי שיהיה נאה למראה, וגם מבפנים כיוון שמניחים בתוכו את הלוחות. יוצא שביחס ללוחות, פנים הארון הוא החוץ שלו. "זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו" - פירוש הדבר שעל האדם להיות

בית החוכים ספריה
זאת לראייה (עיר)

מסיבות סיפור ואומה ב'בית הרב'

דאור

- סדנאות מגוונות
- תאטרון בובות
- לימוד משותף
- הצגה
- יצירות
- סדנאות להורים

לפרטים והרשמה צלצלו: 02-623-2560

הם מפכים מעיינות של ברכה, של אושר ושל הופעות נשמטיות עדינות לכל.

בשבורם, בעכירתם, במרידת הסדר האידיאלי שלהם, הרי הם יסוד ההירוס, ההירוס העולמי, ההירוס האורגני, ההירוס המשפחתי, ההירוס הנשמתי, עכירת החיים ומארתם. בדיקת מי סוטה, ממקור החיים העליונים היא לקוחה, מכל אשרה וברכתה של תורה אשר "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום". העולם הולך ותועה בנתיבותיו, אבל מבקש הוא את האמון האלהי, את הנתיב של אור החיים, ובוא יבוא האור, והתכן בבנין משפחתי בין ד' אל העולם ובין כל מעשיו יופיע ע"י התגלות אמונת אמון, אשר בישראל מאז היא אצורה, "וארשתין לי לעולם, וארשתין לי בצדק ובמשפט, בחדס וברחמים. וארשתין לי באמונה וידעת את ד'".

מערכת היחסים בין הקב"ה לישראל מתוארת בתנ"ך, למשל בפרקים הראשונים של הושע, כמערכת זוגית, וכמובן בשיר השירים.

האמון המשפחתי בהבנותו ובשכלולו יסוב ויעבור את כל גבוליו וימצא את משקלו הנכון בכל הערכים היחשויים, ימצא את מעמדו הישר הבלתי מעול בין איש לאיש, בין שכיר לשוכרו בין עובד לנותן עבודה, בין חכמי חידות לעמלי כפיים,

אם הצלחנו לבנות מערכת זוגית חיובית בין איש לאישה, נצליח גם בעוד מערכות, ועל יסוד זה תיבנה גם מערכת של אמון בין מעמדות כלכליים. ומתוך כך זה יפרוץ הלאה:

בין עמים רבים, בין יושבי אקלימים ומדינות שונות, בין התביעות הבשריות לתביעות הנשמטיות אשר לאדם, בין האדם ובין כל היצור, בין חיי שעה לחיי עולם, בין הכל אל הכל. האמונה הפנימית, היודעת את כבודה, את אשרה וגבורתה המדושת עונג פנימי, המכירה שהיא בכל מושלת, שהיא מחלקת במדה ובמשקל של צדק ויושר, אור וחיים, לכל המון יצורים לאין תכלית, על פי סדר וערך של יחשים נאמנים, דרוכים ברוח שלום ואמת, אמונת עולמים זו תהיה תפארת הכל, "עטרת תפארת ביד ד'", "אשת חיל עטרת בעלה".

אם כן, האמון הוא בעצם החיבור של האדם אל הכול.

מהקדמונים, אמפדוקלס (484-424 לפנה"ס), שהסביר כי כל המציאות כולה מורכבת משני כוחות: אהבה ושנאה - חיבור ופירוד. אלו הם שני גורמים המשפיעים על יצירת התופעות בעולמנו.

המעילה המשפחתית היא מעילה מהרסת את האשיות המעמידות את היצירה וכוחותיה בעולם הכללי, לשכלל את העולם המעשי הרוחני.

לפעמים יש הפרה של האמון, כפי שמתואר בפרשת סוטה: "וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ" (במדבר ה, יד). הבעל מאבד את האמון באשתו. במקרה של מעילה, אומרת ההלכה, מביאים את בני הזוג לבית המקדש. הכהן כותב את האלות בספר, מוחה את הכתב אל המים ומשקה בהם את האישה. באלות הללו כתוב שם הוי"ה, שיש איסור למחותו! מסבירים חז"ל שהקב"ה מוכן שימחה שמו על המים כדי להשכין שלום בין אישה לבעלה. אם יש פגיעה באמון בין איש לאישה, זה סימן שיש קלקול בסדר העולמי, ואז ממילא גם שם הוי"ה מקולקל. לכן הקב"ה מגייס את שם הוי"ה - על מנת להשיב את האמון, להשיב את הסדר על כנו.

האותיות המבטאות את שם ד' אלהי ישראל, הכוללות בקרבן את כל חיי העולמים כולם, עם מקוריותם ושרשם העליון, עם סדרם והרמוניותם, כוללות בקרבן את כל האמון היסודי, שהתוכן התיאורי והמעשי של משפחת האדם המשוכללה נובע מהם.

האותיות של שם הוי"ה מאמינות זו בזו. המילה 'הא', פירושה 'קח' - 'הא-לכם זרע וזרעכם את-האִדָּמָה (בראשית מז, כג). כמו כן האות ה"א היא כנגד חמש אצבעות היד: יש ה"א נותנת וה"א מקבלת - יד נותנת, יד מקבלת.

"חיי העולמים כולם" - מה שמחיה את העולם כולו זה הה"א האחרונה, מידת המלכות. "עם מקוריותם ושרשם העליון" - המקוריות של כל האותיות זו האות יו"ד, ושורשן זה קוצו של יו"ד - החיבור לאין סוף. "עם סדרם" זה הה"א הראשונה, כנגד הבינה שמסדרת. "והרמוניותם" זה האות וא"ו, המידה האמצעית המחברת.

בלכתם בדרך ישרה, בהיות החיים מבונים כהוגן בתיקון ונמשכים בפנימיותם ברגשי האמון האידיאליים, המשוטטים בכל המון הבריאה ממעל ומתחת, הרי